

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการยกระดับการนิเทศการจัดการเรียนรู้แบบชุมชน
การเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY : PLC) สู่โรงเรียน
ในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SCHOOL AS LEARNING COMMUNITY : SLC):

กรณีศึกษาโรงเรียนบุญสมวิทยา จังหวัดจันทบุรี

THE ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN ENHANCING INSTRUCTIONAL
SUPERVISION THROUGH THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL LEARNING
COMMUNITIES (PLC) INTO SCHOOLS AS LEARNING COMMUNITIES (SLC):

A CASE STUDY OF BOONSOMWITTAYA SCHOOL,
CHANTHABURI PROVINCE

บันทิตา เงินตะ^{1,*}, เรียงวิญญ์ นิลโคตร² และ ธีรังกูร วรบำรุงกุล³

Banthita Ngernta^{1,*}, Reongwit Nilkote² and Theerangkoon Warabamrungkul³

(Received: September 18, 2025; Revised: October 17, 2025; Accepted: October 19, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการนิเทศ
การเรียนรู้ตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)
เพื่อยกระดับสู่โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) โดยมุ่ง
ศึกษากลยุทธ์และแนวทางการบริหารที่ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันอย่างยั่งยืน โดยการ
ดำเนินงานใช้รูปแบบวงจรคุณภาพ PDCA (Plan - Do - Check - Act) โดยเริ่มจากการวางแผนและ
สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และภาคีเครือข่าย จัดตั้งกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
(Professional Learning Community: PLC) เพื่อวางแผน ทดลองสอน และสะท้อนผลผ่านกิจกรรม
Open Class, Lesson Study และ Post - Lesson Discussion จากนั้นมีการประเมินผลและปรับปรุง
ต่อเนื่องจนเกิดการขยายผลสู่ระดับโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning
Community: SLC) ผลการดำเนินงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำทางวิชาการ
และผู้อำนวยการความสวดก (Coach) ผู้ประเมินและผู้ประสานงานที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สนับสนุน
ทรัพยากร และสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้ครูมีศักยภาพในการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้น
ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เกิดการเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้สอน” เป็น “ผู้นำการเรียนรู้” ขณะที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม
มากขึ้นในการคิด วิเคราะห์ และสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ โรงเรียนพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีความ

¹ ครูประจำโรงเรียนบุญสมวิทยา จังหวัดจันทบุรี ประเทศไทย

¹ Teacher at Boonsomwittaya School, Chanthaburi, Thailand

² อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ประเทศไทย

² Curriculum Lecturer of Program in Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Bani Rajabhat University, Chanthaburi, Thailand

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ประเทศไทย

³ Curriculum Lecturer of Program in Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Bani Rajabhat University, Chanthaburi, Thailand

* Corresponding author. E-mail: 6826141014@rbru.ac.th

เข้มแข็งและยั่งยืน ผลการศึกษายืนยันว่าการบริหารและนิเทศแบบมีส่วนร่วมภายใต้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สู่ โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) มีประสิทธิผลสูงในการยกระดับคุณภาพครูและนักเรียน และสามารถใช้เป็นแนวทางต้นแบบในการพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนได้จริง

คำสำคัญ: บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา, การนิเทศการจัดการเรียนรู้, ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้

Abstract

The purpose of this article was to present the roles of school administrators in driving instructional supervision based on the Professional Learning Community (PLC) approach toward developing the School as Learning Community (SLC) model. The objectives were to explore the strategies and administrative practices that promote a sustainable culture of collaborative learning within the school. The implementation was guided by the PDCA (Plan - Do - Check - Act) quality management cycle, beginning with collaborative planning and the development of a shared understanding among administrators, teachers, and educational networks. The Professional Learning Community: PLC groups were established to conduct planning, lesson experimentation, and reflection through activities such as Open Class, Lesson Study, and Post - Lesson Discussion. This study found that school administrators played a vital role as visionary leaders and facilitators (coaches) who encouraged teamwork, provided resources, and cultivated a culture of continuous learning. As a result, teachers became more competent in designing learner - centered instruction and transformed their roles from “instructors” to “learning leaders,” while students demonstrated greater participation, critical thinking, and creative communication. The school as a whole evolved into a strong learning organization. The study confirmed that participatory supervision under the PLC–SLC framework was highly effective in enhancing both teacher quality and student learning outcomes, and it can serve as a practical model for schools seeking to become sustainable learning communities.

Keywords: Role of School Administrators, Instructional Supervision, Professional Learning Community (PLC), School as Learning Community (SLC)

บทนำ

การศึกษาไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและโลกยุคดิจิทัล ที่เน้นความต้องการผู้เรียนซึ่งมีทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ภายใต้บริบทดังกล่าว การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้จึงไม่อาจจำกัดอยู่เพียงการปรับปรุงวิธีการสอนของครูเท่านั้น หากแต่ต้องก้าวไปสู่การสร้างโรงเรียนในฐานะ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” หรือ School as Learning Community (SLC) ซึ่งถือเป็นแนวทางสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา แนวคิด โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) มุ่งเน้นการเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นพื้นที่ที่ทุกคนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้จะทำให้ผู้เรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับสาร แต่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างองค์ความรู้ ฝึกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และเรียนรู้การปรับตัวในสังคมที่ซับซ้อน ที่สำคัญ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) ให้เป็นหนึ่งในกรอบหลักของการพัฒนาและประเมินคุณภาพสถานศึกษา โดยมุ่งให้โรงเรียนสร้างผู้เรียนที่เป็น “ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต” สามารถพัฒนาตนเองได้บนฐานของการเรียนรู้เชิงรุกและการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการทางการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2568) สิ่งนี้สะท้อนถึงการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย ให้ตอบสนองต่อพลวัตโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในขณะเดียวกัน ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ก็ได้รับการยอมรับว่าเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อคุณภาพครูและการจัดการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันออกแบบและปรับปรุงการสอน ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิผลของการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง (นริศ ภูอาราม, 2560) อย่างไรก็ตาม เป้าหมายของการพัฒนา ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ไม่ควรหยุดอยู่เพียงที่ระดับครู แต่จำเป็นต้องขับเคลื่อนไปสู่ระดับผู้เรียนและโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) เพื่อทำให้ผู้เรียนสามารถรวมตัวกันอย่างมีระบบ เป็นเพื่อนร่วมเรียนรู้ แก้ปัญหา และสร้างองค์ความรู้ใหม่ร่วมกัน (กมลวรรณ ทิพยเนตร, 2561) อีกทั้งผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) และรายงานการนิเทศภายในในช่วงปีที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นว่าครูยังขาดทักษะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การบูรณาการเทคโนโลยี และการออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมน้อยและไม่สามารถพัฒนาทักษะได้เต็มศักยภาพ ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการนิเทศแบบเดิมที่เน้นการตรวจสอบเอกสารหรือการรายงานผลเพียงผิวเผิน ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของการพัฒนาครูในยุคดิจิทัลที่เน้นสมรรถนะและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การนิเทศยุคใหม่จึงจำเป็นต้องปรับบทบาทจาก “การควบคุม” ไปสู่ “การโค้ชและการสะท้อนผลร่วมกัน” ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงรุกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทุกขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับกรอบการประเมินคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

ในการนี้ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครูผ่านการทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมให้โรงเรียนเกิดวัฒนธรรม

การเรียนรู้ร่วมกันอย่างแท้จริง ร่วมออกแบบการเรียนการสอน และสะท้อนผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพ ขณะที่บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นหัวใจในการเชื่อมโยง ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ไปสู่โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) อย่างเป็นระบบ ผู้บริหารไม่ได้เป็นเพียงผู้กำหนดนโยบายหรือผู้ควบคุม แต่ต้องเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ผู้สร้างแรงบันดาลใจ และผู้สนับสนุนการนิเทศภายในโรงเรียนให้เข้มแข็ง ตลอดจนจัดสรรทรัพยากรเพื่อเอื้อให้ครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การยกระดับจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สู่ โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) อย่างมียุทธศาสตร์และมีระบบ ไม่เพียงสร้างผู้เรียนที่เป็น “เจ้าของการเรียนรู้” แต่ยังทำให้โรงเรียนพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่ทั้งครูและนักเรียนเติบโตไปพร้อมกันอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน (Hord, 1997; Stoll et al., 2006)

จากความสำคัญเบื้องต้นที่กล่าวมา โรงเรียนบุญสมวิทยา เล็งเห็นว่าการยกระดับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ไปสู่ โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) มิใช่เพียงการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของครูหรือของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังสัมพันธ์โดยตรงกับกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เปรียบเสมือนเครื่องมือเชื่อมโยงระหว่างนโยบาย วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร และการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน โดยเปิดโอกาสให้ครูได้รับการสนับสนุนการเปิดชั้นเรียน และสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ

บทความนี้ต้องการนำเสนอกรณีศึกษาการยกระดับการนิเทศการจัดการเรียนรู้บนฐาน ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สู่ โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) ของโรงเรียนบุญสมวิทยา จังหวัดจันทบุรี โดยมีมุ่งอธิบายแนวคิด บทบาท และกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการขับเคลื่อนการพัฒนาครูและนักเรียนอย่างเป็นระบบ ความคาดหวังคือโรงเรียนจะสามารถพัฒนาครู ให้มีศักยภาพในการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก พัฒนาระบบนิเทศการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ PLC ให้มีความต่อเนื่อง และยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ได้แก่ การยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และการขยายผลการนิเทศจากระดับครูสู่การมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนตามแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC)

บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศการจัดการเรียนรู้

ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ใช่เพียงผู้จัดการด้านเอกสารหรือการบริหารทั่วไป แต่เป็นผู้นำทางวิชาการเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยต้องสร้างแรงบันดาลใจ พัฒนาครู และยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นผู้เชื่อมโยงโรงเรียนกับชุมชนและสังคม คุณภาพของผู้บริหารจึงมีผลโดยตรงต่อคุณภาพของสถานศึกษาและผู้เรียน (จริญญาภรณ์ ศรีจันดารี และจุฬาพรพรรณภรณ์ ณะแพทย์, 2564) โดยย้ำว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ทางการศึกษา ความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารส่วนหนึ่ง ผู้บริหารในศตวรรษที่ 21

จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะด้านการบริหารการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะบทบาทในฐานะ ผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leader) ที่ต้องกำหนดวิสัยทัศน์ทางการเรียนการสอน ส่งเสริมการพัฒนาครู และติดตามตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามมาตรฐาน (Hallinger & Murphy, 1985) สอดคล้องกับ (วรกมล น้อยพิทักษ์, 2561) ที่อธิบายว่าผู้บริหารต้องสนับสนุน ส่งเสริม และช่วยเหลือครูในการพัฒนาการเรียนการสอน รวมถึง การประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านบทบาทเฉพาะ ผู้บริหารยังต้องปฏิบัติหน้าที่ 4 ประการ ได้แก่ 1) ผู้ประสานงาน (Coordinator) 2) ที่ปรึกษา (Consultant) 3) ผู้นำกลุ่ม (Group Leader) และ 4) ผู้ประเมิน (Evaluator) เพื่อผลักดันคุณภาพการศึกษาในทุกมิติ สำหรับ “การนิเทศการจัดการเรียนรู้” ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่มุ่งช่วยเหลือและพัฒนาครูให้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีลักษณะของการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาตามบริบทของสถานศึกษา (อัญชญา นิมะ, 2567) กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้ระบุจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายใน เช่น เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาและหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ขณะเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ได้นำเสนอขั้นตอนการนิเทศอย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมการ วางแผน ดำเนินการ ประเมินผล และสรุปรายงานผล บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำเทศจึงมีความหลากหลาย Wiles (อัญชลี ธรรมะวิสิฏฐ 2552) ได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญ เช่น การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การเป็นผู้นำ การจัดองค์กร การคัดเลือกบุคลากรการสร้างขวัญกำลังใจ และการพัฒนาบุคลากรให้ก้าวหน้าในวิชาชีพ

กล่าวโดยสรุป บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศการจัดการเรียนรู้เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้นำทางวิชาการ และผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีวิสัยทัศน์ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง สร้างสรรค์นวัตกรรมและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาเป็นผู้ประสานงาน ผู้พัฒนา และผู้ให้กำลังใจแก่ครู ซึ่งทั้งหมดนี้มีผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียนและความสำเร็จของสถานศึกษา

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สู่ โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC)

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เป็นกลไกสำคัญที่มุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันของครูและผู้บริหารภายในโรงเรียน โดยครูและผู้บริหารมีเป้าหมายเดียวกันในการพัฒนาคุณภาพวิชาชีพครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน การรวมพลังในรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เน้นการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด การอภิปรายและวิพากษ์วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนการใช้ข้อมูลและการประเมินเพื่อการตัดสินใจอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูก้าวสู่การเป็นครูมืออาชีพและสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนการสอนได้ (ปานหทัย ธรรมรัตน์, 2564; นริศ ภูอาราม, 2560) จากพื้นฐานนี้ โรงเรียนจึงสามารถต่อยอดสู่แนวคิด โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) ซึ่งมีได้จำกัดเพียงการพัฒนาครู หากแต่เป็นการสร้างสังคมการเรียนรู้ร่วมกันทั้งโรงเรียน โดยมีนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) จึงเป็นการบริหาร

จัดการที่เปิดกว้าง ปรับเปลี่ยนได้ ตามบริบท สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และใช้ทรัพยากรในชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน (ทรงวุฒิ วิเปลี่ยน, ศิริพงษ์ เสงาย และจรรวรณ พลอยดวงรัตน์; วิจารณ์ พานิช, 2566) แนวคิดของโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) ยังสอดคล้องกับปรัชญาของดิวอี้ (Dewey, 1927) ที่เน้นหลักการประชาธิปไตย การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และการเชื่อมโยงมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งถูกต่อยอดโดยซาโต มานาบุ (ซาโต, 2559) ไปสู่หลักการของโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยประกอบด้วย 4 แกนหลัก ได้แก่ การผสมผสานวิสัยทัศน์ ปรัชญา และกิจกรรมอย่างยืดหยุ่น การบูรณาการความร่วมมือในลักษณะประชาธิปไตย การสื่อสารแบบโต้ตอบเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนเข้าถึงการเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายที่กระจายอำนาจผ่านห้องเรียนสาธารณะ นอกจากนี้ ซาโต (ซาโต มานาบุ, 2559) ยังได้อธิบายองค์ประกอบของ โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) ว่าเกิดขึ้นจากวิสัยทัศน์ ปรัชญา และระบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกัน โดยมีกิจกรรมสำคัญ 3 ประการคือ การเรียนรู้แบบร่วมมือในห้องเรียน (Collaborative Learning) การสร้างความเป็นเพื่อนร่วมงาน (Collegiality) และการดำเนินงานผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่าง PLC และ SLC เป็นความสัมพันธ์แบบฐานรากและการต่อยอด กล่าวคือ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เป็นเวทีในการสร้างความเข้มแข็งทางวิชาชีพครูและการปฏิบัติการเรียนรู้จากภายในโรงเรียน ขณะที่โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) เป็นการขยายผลและบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกันไปสู่ระดับองค์กรที่มี ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย มีทั้งปรัชญา วิสัยทัศน์ และระบบกิจกรรมรองรับอย่างเป็นระบบ ซึ่งทำให้โรงเรียนกลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างแท้จริง

การยกระดับการนิเทศสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยการนิเทศที่มีระบบและมีส่วนร่วมซึ่งการนิเทศแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาครูให้เรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติ และสะท้อนผลการสอนเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง (Hord, 1997) อย่างไรก็ตาม การยกระดับจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สู่ โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) จะขยายการมีส่วนร่วมไปยังทุกภาคส่วนของโรงเรียนและชุมชน ไม่เพียงครูแต่วรรณถึงนักเรียน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายภายนอก ซึ่งจะสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งโรงเรียนและชุมชนรอบข้าง (Stoll, Bolam, McMahon, Wallace, & Thomas, 2006)

แนวทางการดำเนินงานเริ่มจากการพัฒนาครูให้เป็นผู้นำการเรียนรู้ (Teacher Leadership) โดยสนับสนุนให้ครูทำ Lesson Study และวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งช่วยให้ครูสามารถออกแบบบทเรียนเชิงรุก และสะท้อนผลการเรียนการสอนของตนได้อย่างเป็นระบบ (Vescio, Ross, & Adams, 2008) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ทำหน้าที่เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงลึก สร้างพื้นที่การเรียนรู้ร่วมภายในโรงเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนมีบทบาทในการสะท้อนผลการเรียนรู้

ของตนเอง นอกจากนี้ การจัดกิจกรรม Open Class และเวทีเสวนาหลังการสอน (Post - Lesson Discussion) เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้บริหารเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความเข้าใจร่วมในชุมชนวิชาชีพ (Hord, 1997)

การยกระดับโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) ยังรวมถึงการสร้างกิจกรรมหรือชมรมที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานภายนอก และผู้ปกครอง การนำชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ (Community - based Learning) จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้จากบริบทจริงและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความรับผิดชอบต่อสังคม (UNESCO IIEP, 2016)

นอกจากนี้ การนิเทศแบบมีส่วนร่วมมุ่งเน้นการเป็นโค้ชชิ่งและพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) โดยผู้บริหารทำหน้าที่เป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” มากกว่าการสั่งการ ครูและนักเรียนได้รับการสนับสนุนให้ทดลองแนวทางใหม่และปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนตามหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence - based Supervision) ซึ่งช่วยให้การตัดสินใจในการปรับปรุงการเรียนการสอนมีความเป็นระบบและเชื่อถือได้ (UNESCO IIEP, 2016)

โดยสรุป การยกระดับการนิเทศการจัดการเรียนรู้จาก ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สู่ โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงการพัฒนาครูและนักเรียนเข้ากับชุมชนการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมครบทุกฝ่าย การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วม การสนับสนุนครูให้เป็นผู้ดำเนินการเรียนรู้ และการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการนิเทศ จะช่วยให้โรงเรียนมีคุณภาพทั้งในด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

บทเรียนและประสบการณ์: กรณีศึกษาโรงเรียนบุญสมวิทยา

ในปัจจุบันการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาหลายแห่งยังคงประสบปัญหาความไม่ต่อเนื่องและขาดระบบที่ชัดเจน ทำให้การนิเทศไม่สามารถพัฒนาไปสู่กระบวนการเรียนรู้เชิงพัฒนาได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในโรงเรียนเอกชนขนาดกลางและขนาดเล็กซึ่งมักดำเนินการนิเทศในลักษณะเป็นกิจกรรมเฉพาะครั้ง ขาดการติดตามและสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง ครูส่วนใหญ่ยังได้รับคำแนะนำในเชิงเอกสารมากกว่าการนิเทศที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้จริงในชั้นเรียน ซึ่งส่งผลให้ขาดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาผ่านกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและ ความคาดหวังของสังคมที่ผ่านมา

การนิเทศการจัดการเรียนรู้แบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ได้รับการส่งเสริมอย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นรูปแบบที่เน้นการทำงานร่วมกันของครู ในการวางแผนการสอน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนผลการสอน และการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในบริบทต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนช่วยอย่างมากในการพัฒนาคุณภาพครูและนักเรียน แต่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ยังคงจำกัดอยู่ในกลุ่มครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นหลักเพื่อให้การพัฒนาการศึกษาเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วมจากทุก

ภาคส่วน จึงเกิดแนวคิดในการต่อยอดการนิเทศการจัดการเรียนรู้จาก ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ไปสู่โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) ซึ่งเป็นการขยายบทบาทการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกคนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยให้โรงเรียนทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย ผ่านกิจกรรม เช่น ห้องเรียนสาธารณะ (Open Class) เวทีเสวนาหลังการสอน และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างสร้างสรรค์

ดังนั้น โรงเรียนบุญสมวิทยาจึงจัดทำโครงการ “ยกระดับการนิเทศการสอนแบบ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สู่โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC)” เพื่อยกระดับบทบาทของผู้บริหารและครูจากการร่วมมือเฉพาะในวิชาชีพครู ไปสู่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการเรียนรู้ของทั้งโรงเรียนและชุมชน อันจะช่วยให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ส่งเสริมให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และทำให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็น “เจ้าของการเรียนรู้” อย่างแท้จริง อีกทั้งยังนำไปสู่การยกระดับคุณภาพสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาระบบนิเทศการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ PLC ให้มีความต่อเนื่อง
2. เพื่อขยายผลการนิเทศจากระดับครูสู่การมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนตามแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC)
3. เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนเกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันอย่างแท้จริง
4. เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา

กระบวนการดำเนินงาน

การดำเนินโครงการยกระดับการนิเทศการเรียนการสอนจากรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ไปสู่โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) อาศัยหลักการบริหารคุณภาพตามวงจร PDCA ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การวางแผน (Plan), การปฏิบัติ (Do), การตรวจสอบประเมินผล (Check) และ การปรับปรุงพัฒนา (Act) โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

1. การวางแผน (Plan) ในระยะแรก โรงเรียนได้จัดประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่าย เกี่ยวกับแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการต่อยอดสู่โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) จากนั้น มีการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของทั้งครูและนักเรียน เพื่อนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จ และแนวทางในการนิเทศที่เชื่อมโยงกับการยกระดับดังกล่าว พร้อมกันนี้ยังได้จัดทำแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน เช่น การกำหนดกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ตารางกิจกรรม Open Class กิจกรรมสะท้อนผล และกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชน

2. การปฏิบัติ (Do) เมื่อมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนแล้ว จึงเข้าสู่กระบวนการปฏิบัติ โดยเริ่มจากการจัดตั้งกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) โดยกำหนดให้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อใช้ในการวางแผน ทดลองการสอน และสะท้อนผลการสอน ต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้บริหารและครูแกนนำยังมีบทบาทสำคัญในการนิเทศแบบโค้ชซึ่งและทำหน้าที่พี่เลี้ยง เพื่อสังเกตและให้ข้อเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์ โรงเรียนจัดกิจกรรม ห้องเรียนสาธารณะ (Open Class, Lesson Study และ Post - Lesson Discussion) เวทีเสวนาหลังการสอน และการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม อีกทั้งยังส่งเสริมการใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ ผ่านการจัดกิจกรรมห้องเรียนสาธารณะ (Open Class)

3. การตรวจสอบ/ประเมินผล (Check) ในขั้นตอนนี้ โรงเรียนได้ดำเนินการประเมินผล กิจกรรมทั้งในมิติของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และ โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) โดยอ้างอิงตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ เช่น อัตราการมีส่วนร่วมของครู ผลสะท้อนจากการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและชุมชน ข้อมูลเชิงประจักษ์ถูกเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบ เช่น แผนการสอนที่ได้รับการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และรายงานการสะท้อนผล จากนั้นจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดที่ควรปรับปรุง และปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการ

4. การปรับปรุง/พัฒนา (Act) ขั้นตอนสุดท้ายคือการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแผนการนิเทศ รวมถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนในรอบถัดไป โรงเรียนได้มีการขยายผล แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ไปสู่ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเชื่อมโยงไปยังโรงเรียนในเครือข่าย ขณะเดียวกันก็สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันให้กลายเป็นวิถีปกติของโรงเรียน โดยอาศัยความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนอย่างต่อเนื่อง สุดท้ายโรงเรียนสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) ได้อย่างยั่งยืน

บทเรียนจากกรณีศึกษาโรงเรียนบุญสมวิทยาชี้ให้เห็นว่าการยกระดับการนิเทศการจัดการเรียนรู้ จากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สู่ โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครูและผู้เรียน โรงเรียนได้นำวงจร PDCA มาบริหารโครงการ ตั้งแต่การวางแผน จัดตั้งกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) จัดกิจกรรม Open Class, Lesson Study, Post - Lesson Discussion และสะท้อนผลการสอน การประเมินเชิงประจักษ์ช่วยค้นหาจุดแข็งและปัญหา ข้อมูลถูกนำมาปรับปรุงการนิเทศและขยายผลสู่ชุมชน ส่งเสริมให้ครูเป็นผู้นำการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ และสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมอย่างยั่งยืน ทำให้โรงเรียนพัฒนาเป็นโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) ที่เชื่อมโยงทุกภาคส่วน

องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการยกระดับการนิเทศการจัดการเรียนรู้ แบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สู่โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) ของโรงเรียนบุญสมวิทยา ทำให้เห็นการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนถือเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาครูผ่านกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่มีระบบและมีส่วนร่วม ซึ่งปัจจุบัน “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” (Professional Learning Community: PLC) ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ครูร่วมมือกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วางแผนการสอน ทดลอง และสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน อย่างไรก็ตาม เป้าหมายของการพัฒนาไม่ควรหยุดอยู่แค่ระดับครู แต่ควรขยายสู่ระดับโรงเรียนและผู้เรียนในลักษณะของ “โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้” (School as Learning Community: SLC) ที่ครอบคลุมผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเชื่อมโยงและผลักดันให้เกิดการยกระดับจาก ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ไปสู่ โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) ผู้บริหารไม่เพียงเป็นผู้กำหนดนโยบาย แต่ยังเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีวิสัยทัศน์ ผู้สร้างแรงบันดาลใจ ผู้ประสานสย ผู้สนับสนุนด้านทรัพยากร และผู้หนึ่งที่ส่งเสริมให้ครูเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการนิเทศการสอนจึงเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน และทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

โรงเรียนบุญสมวิทยาได้จัดทำโครงการ “ยกระดับการนิเทศการจัดการเรียนรู้แบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สู่โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC)” โดยดำเนินงานภายใต้หลักการบริหารคุณภาพตามวงจร PDCA (Plan - Do - Check - Act) เริ่มจากการวางแผนร่วมกันระหว่างครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน จัดตั้งกลุ่ม PLC ดำเนินกิจกรรม Open Class และเวทีสะท้อนผล ตลอดจนใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงกับบริบทจริง เมื่อดำเนินการแล้วได้มีการประเมินผลและปรับปรุงต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

ผลลัพธ์ของโครงการชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารมีระบบนิเทศที่เข้มแข็ง ครูมีทักษะและศักยภาพเพิ่มขึ้น สามารถทำงานเป็นทีมมีอาชีพและสะท้อนผลการสอนอย่างต่อเนื่อง ครูยังได้บทบาทใหม่ในฐานะ “ผู้นำการเรียนรู้” ขณะเดียวกัน ผู้เรียนมีโอกาสรู้จักกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและ ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันดีขึ้น โรงเรียนในภาพรวมเกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันและสามารถสรุปเป็นแผนภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ
ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้นิพนธ์บทความ

สรุป

การดำเนินโครงการ “ยกระดับการนิเทศการจัดการเรียนรู้แบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สู่โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC)” ของโรงเรียนบุญสมวิทยา แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์เชิงบวกทั้งระดับผู้บริหาร ครู ผู้เรียน และโรงเรียน ผู้บริหารสามารถพัฒนาระบบนิเทศการจัดการเรียนรู้ให้ต่อเนื่องและเชื่อมโยง ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เข้ากับ โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) ทำให้ครูมีทักษะและศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ผ่านการวางแผน ทดลองสอน และสะท้อนผล สร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน ร่วมพัฒนาหลักสูตร และทำงานเป็นทีมอย่างมืออาชีพ ครูพัฒนาทักษะการสะท้อนผลและการวิจัยในชั้นเรียน พร้อมบทบาทใหม่ในฐานะ “ผู้นำการเรียนรู้” (Teacher as Learning Leader) ผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เชื่อมโยงกับชีวิตจริง และได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม Open Class และสะท้อนผลการเรียนรู้ ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานกลุ่ม และการสื่อสาร รวมถึง โรงเรียนเกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมอย่างเข้มแข็ง มีการเชื่อมโยงและความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน ระบบนิเทศภายใน ดำเนินตามวงจร PDCA อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้โรงเรียนก้าวสู่

การเป็นโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) อย่างแท้จริง และสามารถเป็นต้นแบบขยายผลสู่โรงเรียนเครือข่ายอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ ควรจัดลำดับและจำกัดจำนวนผู้ปกครองเข้าชมชั้นเรียนเพื่อไม่รบกวนการเรียนการสอน และกำหนดนโยบายการเปิดห้องเรียนที่ชัดเจน ครอบคลุมจำนวนผู้เข้าชม บทบาท ข้อมูลที่บันทึก การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และการสื่อสารความคาดหวังร่วม เพื่อรักษาคุณภาพการเรียนการสอนและความต่อเนื่องของกระบวนการนิเทศ

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป ควรขยายโครงการสร้าง “เครือข่ายโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC)” ระดับเขตหรือจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) สู่โรงเรียนอื่น ๆ พร้อมจัดตั้งระบบพี่เลี้ยงและโค้ชซึ่งข้ามโรงเรียน เพื่อสนับสนุนครูและผู้บริหารในการพัฒนาการนิเทศการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมการสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมครบทุกภาคส่วน

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ทิพย์เนตร. (2561). การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- จริญญาภรณ์ ศรีจันดารี และจุฬาพรณภรณ์ ธนะแพทย์. (2564). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6(3), 865 - 876. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/252720>
- ชาโต มานาบุ. (2559). การปฏิรูปโรงเรียน แนวความคิด “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” กับการนำทฤษฎีมาปฏิบัติจริง. นนทบุรี: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- ทรงวุฒิ วิเปลี่ยน, ศิริพงษ์ เสากาย และจรรุวรรณ พลอยดวงรัตน์. (2566). แนวทางการบริหารโรงเรียน ในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC). วารสารวิจัยวิชาการ, 6(6), 301 - 316. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/263339>
- นริศ ภูอาราม. (2560). การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับเครือข่ายโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. (ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปานหทัย ธรรมรัตน์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรกมล น้อยพิทักษ์. (2561). บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไตรโยค - ลิ่นล้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2566). โรงเรียนเป็นชุมชนเรียนรู้. นนทบุรี: เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). ศาสตร์และศิลป์ในการนิเทศการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2568, จาก <https://anyflip.com/ppxub/fzwq/>

- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2568). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพศึกษาสู่ความเป็นเลิศ EP2 การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้แบบ SLC (School as Learning Community)*. สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2568, จาก <https://www.onesqa.or.th/th/media-view/10701/170/>
- อัญญา นิมะ. (2567). *การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดนราธิวาส. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.*
- อัญชลี ธรรมะวิสิฏ. (2552). *บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2568, จาก <http://panchalee.wordpress.com/2009/03/30/admin-role/>
- Dewey, J. (1927). *The Public and its Problems*. New York : H. Holt and Company.
- Hallinger, P., & Murphy, J. (1985). Assessing the Instructional Management Behavior of Principals. *The Elementary School Journal*, 86(2), 217 - 247.
- Hord, S. M. (1997). *Professional Learning Communities: Communities of Continuous Inquiry and Improvement*. Southwest Educational Development Laboratory.
- Stoll, L., Bolam, R., McMahon, A., Wallace, M., & Thomas, S. (2006). *Professional Learning Communities: A Review of the Literature*. *Journal of Educational Change*, 7(4), 221 - 258. <https://doi.org/10.1007/s10833-006-0001-8>
- UNESCO IIEP. (2016). *Evidence-based Supervision at the Middle Tier in the Hashemite Kingdom of Jordan*. UNESCO International Institute for Educational Planning.
- Vescio, V., Ross, D., & Adams, A. (2008). A Review of Research on the Impact of Professional Learning Communities on Teaching Practice and Student Learning. *Teaching and Teacher Education*, 24(1), 80 - 91. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2007.01.004>

